

Ser sud-africans

Ser sud-africans vol dir pertànyer a la nació més impossible del planeta. Viure en un dels més bells i privilegiats territoris del món. Pertànyer al país més avançat econòmicament, de més alt nivell educatiu i tècnic de tot el continent. Ser habitant d'un dels escassos —si no l'únic— dels estats africans on funciona regularment una democràcia parlamentària. Viure en l'únic país de la Terra on els habitants són *legalment* desiguals, on uns —els blancs— són ciutadans i tenen tots els drets i uns altres —els no-blancs— ni tenen drets ni són ciutadans. Ser sud-africà no és fàcil.

No és gens fàcil ser sud-africà negre. Significa viure en l'únic país industrialitzat de tot l'Àfrica, i disfrutar per tant de millors i més abundants llocs de treball que en qualsevol país *negre*, de millors transports, millor sanitat i millor educació. Però significa *disfrutar* de tot això d'una manera precària, subordinada i miserable. No morir-se de gana, però ser pobres davant d'una minoria opulenta. I sobretot significa ser *conscients* de la negació de la pròpia humanitat. Conscients de la radical privació de la condició de ciutadans en la seua pròpia terra. Conscients que els marges de llibertat de què disposen —els negres *poden* formar organitzacions i sindicats, publicar diaris precàriament lliures, defensar-se en tribunals precàriament legals..., quan en gran part dels països africans dictadures de tot tipus fan impossibles aquestes mínimes llibertats— no seran mai prou per trencar la barrera legal de la inferioritat civil i de la inexistència política. Significa ser protagonistes d'un futur bloquejat.

I tampoc no és gens fàcil ser blanc a Sud-àfrica. La riquesa adquirida per esperit d'iniciativa i per l'explotació d'una mà d'obra barata i sotmesa, és una riquesa amenaçada. Poden tancar-se en la seua opulenta superioritat, defensar-se amb el millor exèrcit del continent i amb la policia més eficaç, crear del no-res la pròpia indústria d'armament quan el món sencer els bloqueja, cedir permanentment a la temptació de mantenir la injustícia per la força de la repressió. Però saben, alhora, que tot això no pot durar eternament. Que un dia o un altre la majoria negra assumirà implacablement els drets de tota majoria. I no

és fàcil viure entre l'orgull i el pànic, entre el menyspreu pels negres i la por dels negres.

Perquè la tragèdia sud-africana, a finals del segle XX, és el pànic dels blancs. Hi ha massa injustícia acumulada, massa odis provocats, massa supèrbia incommovible —fins i tot teològica: Déu ens ha posat en aquest lloc—, massa perill per als propis privilegis econòmics: per a una gran part dels blancs, els *afrikaners* sobretot, qualsevol concessió a la majoria significa el principi del fi, el camí del caos i de la pròpia destrucció. Ni les tímides reformes de Pieter Botha, dirigides a fer una mica més suportable la submissió dels negres, no són acceptables: s'escampa una mentalitat de resistència a ultrança, de resistir a mort,

fins que arribe la fi del món. Perquè saben que qualsevol *transició*, per pacífica i ordenada que fóra (i no podrà ser ni pacífica ni ordenada) significaria inevitablement el poder de la majoria. I la societat blanca no acceptarà viure *sota* el govern dels negres. Mai.

L'altra part de la tragèdia és que els negres sud-africans no formen un poble únic i unit. És inútil voler oblidar que entre un xhosa i un zulu —les dues tribus més importants, amb milions de membres cadascuna— hi ha sovint més odi i més antagonisme que entre un negre i un blanc. És impossible ignorar que el Congrés Nacional Africà té una base tribal, i el moviment del cap Buthelezi en fè una altra. I que els xocs entre ells han fet més víctimes que els enfrontaments amb la policia del govern.

Seria molt simple i molt gratificant reduir la tragèdia sud-africana a una qüestió de drets humans. O pensar que està ja pròxima una cosa tan simple com és la concessió del dret de vot i de la ciutadania comuna a tota la població, després del fracàs dels *bantustans independents* per als negres. Però és tot molt més complex i més terrible. La pressió internacional, i la pressió interior pacífica o violenta de la majoria oprimida, aconseguirà avanços parcials i relatius. Però la solució final encara és lluny. Encara l'obstinació dels blancs i la desunió dels negres continuaran bloquejant el camí del futur. Encara no ha estat escrit l'últim acte de la tragèdia de ser sud-africà. □

